Список використаних джерел

1. Ощадбанк: безперешкодний доступ до послуг навіть під час війни. URL: https://share.google/Cwe6uP7IWLEG1JW80
2. Ощадбанк надаватиме послуги на прифронтових територіях у мобільних відділеннях на базі автофургонів. URL: https://share.google/vSTD1f1w DNTW2lnxT
3. Ощадбанк щодня видає 200 млн грн кредитів аграріям. Ощадбанк. URL: https://share.google/RSMjJ0bl2ecGTrjDv
4. Ощадбанк видав понад 7 тисяч кредитів за програмою єОселя та продовжує утримувати лідерство на ринку доступного житла. Ощадбанк. URL: https://share.google/auRGXLuQLZUq3AKHK

Сергієнко Тетяна Олексіївна,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Менеджмент»;
науковий керівник:
Кужелєв Михайло Олександрович,
доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів;
Національний університет «Києво-Могилянська академія»

РОЛЬ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Грошово-кредитна політика України у період війни є ключовим інструментом підтримки економіки, стабілізації фінансової системи та збереження довіри до національної валюти. Як зазначає Глущенко С.В., «грошово-кредитна сфера активно впливає на всі галузі та стадії економічного розвитку в країні»[1, с. 5].

Грошово-кредитна політика – це сукупність взаємозв’язаних заходів, що здійснюються центральним банком для регулювання грошової маси, кредиту, процентних ставок і валютного курсу. Ключовими цілями грошово-кредитної політики є економічне зростання, забезпечення високої зайнятості стабілізація цін, збалансування платіжного балансу [2, с. 153].

Ефективність грошово-кредитної політики значною мірою залежить від використання набору інструментів: прямого регулювання кредитної активності банків, встановлення облікової ставки та контролю за резервними вимогами.

В Україні грошово-кредитну політику проводить Національний банк України (далі – НБУ) [3, с. 93]. Реалізація грошово-кредитної політики має

важливе значення для забезпечення стабільності економіки та соціально-економічного розвитку країни. Під час війни грошово-кредитна політика має бути гнучкою та швидко реагувати на зміни в економіці, адже адаптивність у використанні монетарних інструментів уможливлює врегулювання економічних викликів, що виникають внаслідок воєнного стану [4, с. 140].

Основним завданням центрального банку є забезпечення стабільності національної валюти. Для цього він використовує інструменти монетарного регулювання, а саме: регулювання процентних ставок, інтервенції валют, адміністративні обмеження, регулювання грошової маси тощо [5, с. 227].

В умовах воєнного стану Національний банк України змушений застосовувати жорсткі монетарні інструменти. Наприклад, було запроваджено фіксований курс гривні до долара США, посилено валютний контроль і підвищено облікову ставку, щоб стримати інфляцію та стабілізувати фінансову систему країни. Посилення регулятивної ролі НБУ у кризові періоди спрямоване на мінімізацію ризиків для банківської системи.

Під час воєнного стану облікова ставка Національного банку України стала одним із основних інструментів грошово-кредитної політики. Облікова ставка – це базова процентна ставка, за якою центральний банк кредитує комерційні банки та визначає мінімальний рівень процентних ставок на грошовому ринку. У червні 2022 року НБУ різко підвищив облікову ставку з 10 % до 25 % для стримування інфляційного тиску та стабілізації валютного ринку (рис. 1). Надалі, у міру стабілізації макроекономічної ситуації, регулятор поступово знижував її – до 13 % у 2024 році.

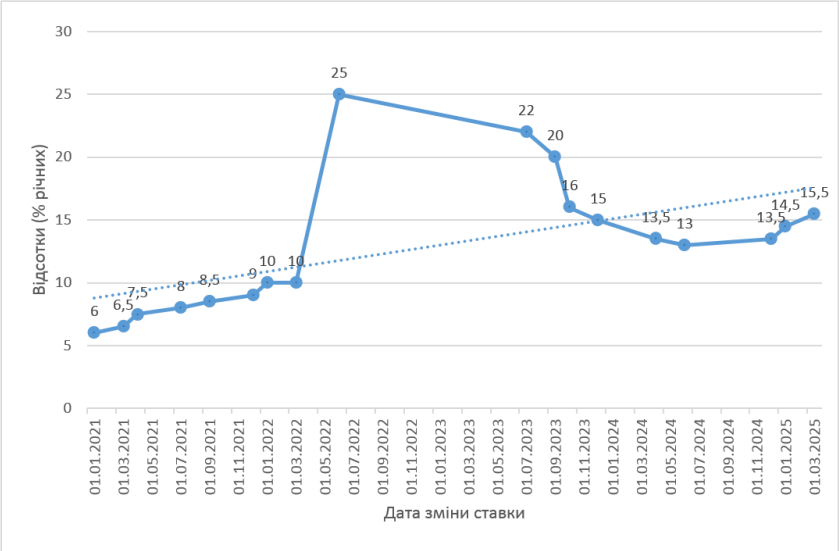

Рис. 1. Динаміка облікової ставки НБУ (2021–2025 рр.)

Джерело: складено за даними Національного банку України [6]

Такий крок відповідає світовій практиці, коли під час кризових або воєнних ситуацій центральні банки застосовують жорстку монетарну політику для підтримання довіри до національної валюти та захисту фінансової

стабільності. У свою чергу, у період повоєнного відновлення доцільним є поступове пом'якшення облікової ставки з метою активізації кредитування економіки та стимулювання інвестиційної діяльності.

У повоєнний період очікується поступовий перехід від жорстких заходів до стимулювальної політики. Важливим чинником є розвиток кредитного ринку та посилення ролі фінансових посередників, що забезпечать реальний сектор економіки ресурсами для інвестицій. НБУ у фазі відновлення має забезпечити доступність кредитних ресурсів для підприємств та домогосподарств, знижуючи облікову ставку та стимулюючи довгострокове кредитування.

Серед ключових викликів грошово-кредитної політики у післявоєнному періоді варто виділити наступне: високий рівень інфляції, ризики девальвації, потреба у відновленні довіри до національної валюти, потреба у синхронізації монетарних та фіскальних заходів. Стратегічним напрямом має стати розвиток фінансових інструментів, підвищення ролі кредитних програм та співпраця з міжнародними фінансово-кредитними організаціями.

Таким чином, грошово-кредитна політика України у період воєнного стану – це насамперед політика стабілізації та підтримки, спрямована на збереження платоспроможності держави та довіри до фінансової системи. У післявоєнному відновленні вона має трансформуватися у стимулювальний інструмент розвитку економіки, орієнтований зокрема й на відновлення інвестиційної активності. Поєднання монетарних важелів і структурних реформ дозволить забезпечити стійке економічне зростання та інтеграцію України у світові фінансові ринки.

Список використаних джерел

1. Глущенко С.В. Гроші. Кредит. Кредитний ринок : навч. посіб. Київ : НаУКМА, 2015. 204 с. URL: http://www.ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/9082 (дата звернення: 19.09.2025)

2. Гроші та кредит : підручник. М. І. Савлук, А. М. Мороз, І. М. Лазепко та ін.; за наук. ред. М. І. Савлука. 6-те вид., перероб. і доп. Київ : КНЕУ, 2011. 589 с.

3. Банківська система : навч. посібник. О.І. Береславська, М.О. Кужелєв, Л.А. Клюско, О.В. Пернарівський та ін.; за заг. ред. О.І. Бересласької. Ірпінь : Університет ДФС України, 2018. 486 с.

4. Кужелєв М.О., Нечипоренко А.В. Вплив монетарних інструментів на ринок праці України в умовах війни. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2023. № 2(12). С. 135–143.

5. Baranovskyi O. I., Kuzheliev M. O., Zherlitsyn D. M., Nechyporenko A. V., Sokyrko O. S. Econometric models of monetary policy effectiveness in Ukraine. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2019. Vol 3. № 30. P. 226–235.

6. Офіційний сайт Національного банку України. URL: https://bank.gov.ua/ (дата звернення: 19.09.2025)